

SİYASAL KATILMA VE CİNSİYET ROLLERİ: KONYA VE YÖRESİ ÖRNEK UYGULAMASI**

Öğr. Gör. Dr. H. Hakan AFACAN*

ÖZET

Siyasal katılma kavramı siyaset bilimi literatüründe üzerinde sıkça tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu çalışmada Konya ve yöresinde uygulanmış anket çalışmaları çerçevesinde Türkiye'de siyasal katılma davranışı incelenmektedir. Elde edilen bulgular batı toplumlarının aksine, Türk toplumunda cinsiyet ile ilgili rollerin siyasal katılma üzerinde önemli etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Daha sonra cinsiyetin siyasal katılmaya etkisi konusu üzerinde detaylı istatistiksel analizler yapılarak incelenmiştir.

Siyasal katılma, Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler, Cinsiyet.

GİRİŞ

Siyasal katılma siyaset bilimindeki en önemli ve en sık analiz edilen konularından birisidir. Fakat, siyasal katılma üzerinde yapılan çalışmalar "batı demokrasileri" üzerinde yoğunlaşmıştır.¹ Türkiye'de siyasal katılma üzerinde yapılmış çalışmalar çok azdır. Bu çalışmadaki temel amaç, Türkiye'deki siyasal katılma davranışının anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. Ayrıca, cinsiyet farklılıklarının da göz önüne alınarak oluşturulduğu istatistiksel modeller Türkiye'de erkeklerin ve kadınların siyasal katılma davranışları arasındaki benzerlik ve farklılıkları incelememize yardımcı olacaktır. Bu amaçla, Konya ve çevresinde uygulanmış anket sonuçlarını inceleyeceğiz. Siyasal katılma modeli bireylerin sosyo-ekonomik, demografik ve psikolojik özelliklerinin siyasal katılma davranışlarını açıkladığını ifade etmektedir.

1. ANKET ÇALIŞMASI

Örnekleme: Bu çalışmada kullanılan veriler, Selçuk Üniversitesi tarafından desteklenmiş *Konya ve Yöresinde Sosyal Yapı ve Siyasal Davranış*² adlı araştırma çerçevesinde Konya ve çevresinde uygulanmış bir anket çalışmasından elde edilmiştir. Bu anket çalışması Konya merkezi ve Konya'nın yedi ilçesinde yapılmıştır. Bu ilçeler, Beyşehir, Kadınhanı, Cihanbeyli, Ahırılı, Emirgazi, Derbent ve Hadimdir. Anketler 1992 yılı Ekim ve Kasım aylarında altı yüz doksan yedi (697) kişi ile yüz yüze

* Selçuk Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Elemanı.

** Bu makale "Siyasal Katılma ve Konya ve Çevresi Örnek Olayı" adlı tezimin verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

¹ "Batı demokrasileri" terimi Lijphart'ın çalışmasında belirttiği demokrasi kriterine uyan ülkelerdir: Arend LIJPHART, *Democracies; Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*, New Haven, 1984.

² Orhan GÖKÇE-Hakan AFACAN-Akif ÇUKURÇAYIR, *Konya ve Yöresinde Sosyal Yapı ve Siyasal Davranış*, Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, Konya, 1995.

yapılan mülakatlar şeklinde uygulanmışlardır. Seçmen yaşı olan on sekiz (18) yaşının üzerindeki bireyler tesadüfi örnekleme metodu ile seçilmişlerdir.

2. SİYASAL KATILMA DAVRANIŞININ ÖLÇÜLMESİ

2.1. Bağımlı Değişken

Siyasal katılma kavramı karmaşık bir eylem örüntüsünü ifade etmesinden dolayı, çok boyutlu bir metod kullanılarak ölçülmektedir. Verba, Nie and Kim'in çalışmalarındaki³ bulgular dört tane siyasal katılma türünün varlığına işaret etmektedir: Oy verme, Seçim Kampanyası Faaliyetleri, Yerel Siyaset ile İlgili Faaliyetler ve Siyasetçilerle Yüzyüze İlişki Kurma.

Maalesef, bütün göstergeler mevcut olmadığından dolayı, elde edilen veriler aynı siyasal katılma ölçeğini oluşturamamıza olanak sağlamamaktadır. Diğer taraftan, siyasal katılmanın genel özelliklerini yansıtabilecek bir ölçek oluşturulacaktır. Bu ölçek, Verba, Nie ve Kim tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin aynısı olmamasına rağmen, bireylerin siyasal katılma davranışı hakkında fikir sahibi olmamıza yarayacaktır. Bu amaçla elde edilen verilerden dört değişken belirlenmiştir.

a. *İnsanlarla siyaset hakkında konuşma* bireylerin günlük hayatlarında siyaset hakkında konuşup konuşmadıklarını göstermektedir. Bu gösterge bireylerin siyasete ilgi duyup duymamaları konusunda bizlere bir fikir vermesi bakımından siyasetle ilgilenmelerini göstermektedir.

b. *Bireyler siyaset hakkında kimlerle konuşuyor* göstergesi bireylerin siyaset hakkında insanlarla konuşma konusunda ne kadar çevresine açık olduğunu ifade etmektedir. Bireylerin aile çevresinin dışında ne kadar fazla konuşuyor ise bu onun siyasetle ilgilenmesi konusunda fikir vermektedir.

Dört Siyasal Katılma Göstergesi

Tablo 1. Siyaset Hakkında İnsanlarla Konuşma Yüzdeleri

Cevaplar	Frekans	Yüzde
Evet	450	64.6
Hayır	219	31.4
Cevapsız	28	4.0
Toplam	697	100.0

Tablo 2. Bireyler Siyaset Hakkında Kimlerle Konuşuyor?

	Frekans	Yüzde
Aile Bireylerinin Dışında Hiçkimse	115	16.5
Aile Bireylerinin Dışında Çok Az Kimse	245	35.2
Aile Bireylerinin Dışında Bazıları	82	11.8
Hemen Hemen Herkes	72	10.3
Herkes	50	7.2
Cevapsız	133	19.1
Toplam	697	100.0

³ Sidney VERBA-Norman H. NIE, Participation in America: Political Democracy and Social Equality, New York, 1972; Sidney VERBA-Norman H. NIE-Jae-On KIM, The Modes of Democratic Participation: A Cross-National Comparison, Beverly Hills, 1971; Sidney VERBA-Norman H. NIE- Jae-On KIM, Participation and Political Equality: A Seven Nations Study, New York, 1978.

Tablo 3. TV'de Siyasal Programları İzleme

	Frekans	Yüzde
Evet	510	73.2
Hayır	116	16.6
Cevapsız	71	10.2
Toplam	697	100.0

Tablo 4. Siyasal Partiyeye Üye Olma

	Frekans	Yüzde
Evet	88	12.6
Hayır	516	74.0
Cevapsız	93	13.3
Toplam	697	100.0

c. *TV'de siyasal programları izleme* göstergesi de siyasal içerikli programları daha çok izleyenlerin daha çok siyasetle ilgilendiklerinden hareketle bireylerin siyasete ilgi duyup duymamalarını gösteren bir ölçektir.

d. *Siyasal partiyeye üyelik* göstergesi diğer göstergelerden daha farklıdır. Çünkü siyasal partilere üye olmak, resmi olarak kayıt olmayı ve belirli bir üyelik aidatı ödemeyi gerektirmektedir. Resmen yapılan bir eylem olması yani formel olması bakımından siyasal partilere üye olan bireyler siyasi olarak daha aktiftirler.

2.1.1 Siyasal Katılma Ölçeği

Çalışmamızda kullanacağımız bir siyasal katılma ölçeği oluşturmada faktör analizi yöntemi kullanılacaktır. Bu analiz yukarıda açıklanan dört değişkenin tek bir ölçek olarak birleştirilme ihtimali hakkında bizlere bir fikir verebilecektir.

Tablo 5-6'dan da görüldüğü gibi, bu faktörlerin birleştirilmesi ve tek faktör olarak incelenmesi mümkün görülmektedir. Faktör katsayıları ve eigen değerleri çok yüksek olmasa da, bütün göstergelerin istatistiksel olarak geçerli bir şekilde tek bir faktör olarak birleştirilebilmeleri bulgulardan anlaşılmaktadır. Tablo 5-6'daki bu bulgular Tablo 1-4'deki dört göstergenin bireylerin siyasal katılma davranışlarına işaret ettiğini de istatistiksel olarak kanıtlamaktadır.

Siyasal Katılma Göstergelerinin Faktör Analizi

Tablo 5. Siyasal Katılma Göstergelerinin "Principal Component Analizi" Yöntemine Göre Belirlenmesi

Değişken	Factor	Eigen değeri	Varyans
Siyaset Hakkında Diğerleriyle Konuşma	1	1.65616	41.4
Kimlerle Siyaset Hakkında Konuşuyor	2	.99616	24.9
TV'de Siyasal Programları İzleme	3	.75033	18.8
Siyasal Parti Üyeliği	4	.59735	14.9

Tablo 6. Faktörlerin Oblique Rotasyon Yöntemi İle Birleştirilmesi

Değişken	Factor
Siyaset Hakkında Diğerleriyle Konuşma	.44770
Kimlerle Siyaset Hakkında Konuşuyor	.35963
TV'de Siyasal Programları İzleme	.40863
Siyasal Parti Üyeliliği	.32719
Eigen Değeri	1.65616
Açıklanan Varyans Yüzdesi	41.4

2.2 BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER

Ekonomik kaynaklar siyasal katılımın açıklanmasında en yaygın şekilde kullanılan bağımsız değişkendir ve bu değişken sosyo-ekonomik statü ile belirlenmektedirler. Siyasal katılımın en temel belirleyicilerinden birisi olan sosyo-ekonomik statü siyasal katılma ile pozitif bir ilişkiye sahiptir. Bu bulgu bir çok ampirik araştırma tarafından doğrulanmaya devam etmektedir.⁴ Sosyo-ekonomik modelin temel varsayımı bireyin sosyal ve ekonomik statüsünün -mesleği, eğitimi ve geliri-siyasal katılma davranışını etkilediği şeklindedir.⁵ Maalesef, meslek konusunda bir değişken olmamasından dolayı meslek hakkında analizler sunulamayacaktır. Fakat, bunun çok önemli bir eksiklik olmadığını da iddia edebiliriz çünkü eğitim ve gelir mesleğin bir çok özelliğini yansıtmaktadır.

Medya ile ilgilenmek, yaş, din, cinsiyet ve yerleşim birimi de siyasal katılmayı açıklayan önemli faktörlerdendir. Bu değişkenler, bir çok siyasal katılma modelinde incelenmiş ve önemleri üzerinde durulmuştur.⁶ Bundan dolayı, literatürde önemi vurgulanan değişkenlerin bu çalışmada da siyasal katılma üzerinde etkisi olan faktörler olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan, Türk toplumu ve Batı toplumları arasındaki farklılıklardan dolayı siyasal katılma ile sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler arasındaki ilişkinin farklı olabileceği de öne sürülebilir. Batı toplumları ile Türk toplumu arasındaki en fazla göze çarpan farklılıklardan birisi de erkek ve kadınların toplumdaki rolleridir. Genel olarak bakıldığında, batı toplumlarında kadın ve erkeklerin toplumdaki rolleri arasındaki farklar, Türk toplumundaki kadın-erkek farklılıkları kadar belirgin değildir. Sadece bir örnek olarak iş sahibi olma veya

⁴ Örneğin, Almond GABRIEL-Sidney VERBA, *Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, Boston, 1963; Sidney VERBA-Norman H. NIE, *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*, New York, 1972; Sidney VERBA -Norman H. NIE- Jae-On KIM, *Participation and Political Equality: A Seven Nations Study*, New York, 1978; Samuel H BARNES.-Max KAASE, *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*, Beverly Hills, 1979; Lester W MILBRATH.- M. L GOEL, *Political Participation: How and Why People Get Involved in Politics?*, Washington, DC, 1982; Ersin KALAYCIOĞLU, *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma*, İstanbul Üniversitesi Ya., İstanbul,1983; M. Margaret CONWAY, *Political Participation in the U.S.*, Washington, DC, 1991.

⁵ Sidney VERBA-Norman H. NIE, *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*, New York, 1972, s. 13.

⁶ Örneğin, ALMOND-VERBA 1963; MILBRATH-GOEL 1982; VERBA-NIE, 1972; VERBA-NIE-KİM, 1978; BARNES-KAASE,1979; KALAYCIOĞLU, 1983; Dennis W GLEIBER, *The Resource Base of Political Participation: An Examination and Remodeling of the Economic Understanding of Mass Political Influence*, Basılmamış doktora tezi. University of Wisconsin, Milwaukee, 1986.

istihdam göstergelerine bir göz atacak olursak, Batı toplumlarında, Türk kadınları ile karşılaştırıldığında, kadınların çok yüksek bir istihdam yüzdesine sahip olduğu apaçık görülür.⁷

3. Çok Değişkenli Regresyon Analizi

Yukarıda belirtilen bütün bağımsız değişkenlerin siyasal katılma ile ilişkisinin incelendiği Tablo 7'de sunulan çok değişkenli regresyon analizinin sonuçları Türkiye'deki siyasal katılma modelinin farklılıklarını sergilemektedir. İlk olarak, Tablo 7'de standart regresyon katsayıları incelendiğinde cinsiyet değişkeninin siyasal katılma ile ilişkisinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu göze çarpan bir bulgudur çünkü batı toplumlarında yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkeninin diğer değişkenlerle karşılaştırıldığında bu kadar önemli olduğuna pek rastlanmamaktadır.

İkinci olarak, sosyo-ekonomik kaynaklar açıklaması Türk toplumundaki, bu çalışmada elde edilen verilere göre, siyasal katılma modeline uymamaktadır. Eğitim ve gelir seviyesi değişkenleri regresyon analizlerinde geçersiz faktörler olarak görülmektedir. Türk toplumunda eğitim ve gelir seviyesi ile ilgili bulgular cinsiyet ile ilgili bulgular ile karşılaştırıldığında cinsiyet değişkeninin sosyo-ekonomik statü ile ilgili değişkenlerin önemini etkilediğini öne sürebiliriz. Bu durum, Türkiye'de batı toplumlarında elde edilen siyasal katılma modeli ile tamamen zıt bir siyasal katılma modelinin varlığını göstermektedir. Fakat, Türkiye'de elde edilen siyasal katılma modelinde cinsiyet değişkeninin çok güçlü olması ve eğitim ve gelir değişkenlerinin de geçersiz olmaları, bireylerin cinsiyet ile ilgili farklılıklarının eğitim ve gelir seviyesi farklılıklarından dolayı olmadığını göstermektedir.

Konya'da Siyasal Katılmanın Çok Değişkenli Regresyon Analizleri

Tablo 7. Konya'da Siyasal Katılmanın Genel Çok Değişkenli Regresyon Analizi

Değişken	Standart Regresyon Katsayısı
Yerleşim birimi	.104424 ⁸
Dini aktiviteler	.076768
Yaş	.045398
Cinsiyet	.402139****
Gazete okuma	.188447****
Gelir seviyesi	.087488
Eğitim seviyesi	.058724

Çoklu R .50308
R kare .25309
Düzeltilmiş R kare .23676
F = 15.49059****

7. Türk toplumunda kadının rolü hakkında daha detaylı tartışmalar için Bkz. Cigdem KAGITCIBASI, "Status of Women in Turkey", *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 18, (1986), pp. 485-99 ve Walter F. WEIKER, *The Modernization of Turkey*, New York, 1981.

8. Bu ve takip eden tablolarda **** .001 seviyesinde geçerliliği; *** .01 seviyesinde geçerliliği; ** .05 seviyesinde geçerliliği ve; * .10 seviyesinde geçerliliği ifade etmektedir.

Tablo 8. Konya'da Siyasal Katılmanın Kadınlar İçin Çok Değişkenli Regresyon Analizi

Değişken	Standart Regresyon Katsayısı
Yerleşim birimi	.014200
Dini aktiviteler	.037282
Yaş	.325112***
Gazete okuma	.307833***
Gelir seviyesi	.129164
Eğitim seviyesi	.297636**

Çoklu R .57799
R kare .33407
Düzeltilmiş R kare .28815
F = 7.27411****

Tablo 9. Konya'da Siyasal Katılmanın Erkekler İçin Çok Değişkenli Regresyon Analizi

Değişken	Standart Regresyon Katsayısı
Yerleşim birimi	.134038*
Dini aktiviteler	.094632
Yaş	.065764
Gazete okuma	.131593*
Gelir seviyesi	.013200
Eğitim seviyesi	.037907

Çoklu R .188462
R kare .035524
Düzeltilmiş R kare .010021
F = 1.39317

Cinsiyet dışında istatistiksel olarak geçerli olan değişkenler yerleşim birimi ve gazete okumadır. Bu bulgular batıda olduğu gibi Türkiye'de de büyük yerleşim biriminde bulunma ve gazeteleri daha sık takip etme daha fazla siyasal katılma aktivitelerinde bulunmaya neden olmaktadır. Bu paralellik, batı toplumları ile Türk toplumu arasında tamamen olmasa da bazı konularda benzerlikler olduğunu göstermektedir.

3.1 Kadınlar İçin Çok Değişkenli Regresyon Analizi

İkinci regresyon analizinde (Tablo 8), sadece kadınların siyasal katılma davranışları incelenmektedir. Sadece kadınların ele alındığı bu analizde yaş, gazete okuma ve eğitim seviyesi değişkenlerinin istatistiksel olarak geçerli olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar daha yaşlı, daha eğitilmiş ve daha fazla gazete okuyan kadınların siyasal olaylara daha fazla katıldığını göstermektedir. Eğitim seviyesi değişkeninin siyasal katılma üzerindeki rolü, eğitim seviyesindeki artışın siyaset ile ilgili olayları anlama gibi bir etkiye sahip olması şeklinde açıklanabilir. Gazete okuma da böyle bir etkiye sahiptir. Yaşın siyasal katılma üzerindeki etkisi ise kadınların yaşlandıkça siyasetle daha fazla ilgilendikleri ve siyasal tutumlarının daha düzenli

olduğu şekilde belirtilebilir. Özetlersek, bu bulgular kadınlar konusunda cinsiyetin etkilerinin kontrol edilmesi sonucunda elde edilen bulguların literatürdeki bulgulara daha uyumlu hale geldiğini söyleyebiliriz.

3.2 Erkekler için Çok Değişkenli Regresyon Analizi

Sadece erkeklerin ele alındığı regresyon analizinde (Tablo 9) F değerinin istatistiksel olarak geçerli olmaması bizlere bu modelin tamamen geçersiz olduğunu göstermektedir. Bunun muhtemel nedenlerinden bir tanesi erkekler için ele alınan bağımlı değişkenlerde varyansın azlığı olabilir. Bu olasılık dört siyasal katılma göstergesinin cinsiyet değişkeni ile çarpaz tablo şeklinde analiz edildiği Tablo 4'te irdelenmiştir.

Tablo 10-13'teki bulgular erkeklerin kadınlara göre siyasete katılmalarının çok daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, "siyaset hakkında konuşma" (Tablo 10) ve "TV'de siyasal programları izleme" (Tablo 11) değişkenlerinde hemen hemen hiç varyans olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan, "siyasetle ilgili kimlerle konuşur" (Tablo 12) ve "siyasal partiye üyelik" (Tablo 13) göstergelerini birlikte inceleyebiliriz. Bu iki gösterge arasındaki ilişki katsayısı (r) istatistiksel olarak geçerlidir ve (.20) seviyesinin üzerindedir.

Cinsiyet ile Siyasal Katılma Göstergeleri Arasındaki Çarpaz Tablolar

Tablo 10. Cinsiyet ve Siyaset Hakkında Konuşma Arasındaki Çarpaz Tablo

Cinsiyet	Siyaset Hakkında Konuşma	
	Hayır	Evet
Kadın	55.2	44.8
Erkek	20.7	79.3

Tablo 11. Cinsiyet ve Kimlerle Siyaset Hakkında Konuştuğu Arasındaki Çarpaz Tablo

Cinsiyet	Siyaset hakkında kimlerle konuşur				
	Aile dışında hiçkimse	Aile dışında çok az	Aile dışında bazıları	Aile dışında birçoğu	Herkes
Kadın	39.1	46.2	5.3	7.1	2.4
Erkek	12.0	41.2	19.5	15.9	11.4

Tablo 12. Cinsiyet ve TV'de Siyasal Programları İzleme Arasındaki Çarpaz Tablo

Cinsiyet	TV'de Siyasal Programları İzleme	
	Hayır	Evet
Kadın	37.4	62.6
Erkek	7.7	92.3

Tablo 13. Cinsiyet ve Siyasal Parti Üyeliği Arasındaki Çarpaz Tablo

Cinsiyet	Siyasal Parti Üyeliği	
	Hayır	Evet
Kadın	94.8	5.2
Erkek	80.5	19.5

3.2.1 Erkekler İçin Siyasal Katılma Ölçeğinin Regresyon Analizi

Tablo 14'te "kimlerle siyaset hakkında konuştuğu" ve "siyasal parti üyeliği" göstergelerinin birleştirilmesi ile elde edilen "erkekler için siyasal katılma ölçeği" ile ilgili istatistiksel analiz sunulmuştur. Bu analizde elde edilen istatistiksel modelin açıklayıcı gücü çok yüksek olmamakla birlikte geçerlidir. Ayrıca bu modelde din, eğitim ve yerleşim birimi istatistiksel olarak geçerli olan üç bağımsız değişkendir. Bütün bu bulgular daha dindar, daha eğitilmiş ve daha büyük yerleşim birimlerinde yaşayan bireylerin siyasete katılmaları daha muhtemeldir.

Tablo 14. Erkekler İçin Siyasal Katılma Ölçeğinin Regresyon Analizi

Değişken	Standart Regresyon Katsayısı
Yerleşim birimi	.118896*
Dini aktiviteler	.161653**
Yaş	.070562
Gazete okuma	.077123
Gelir seviyesi	.046749
Eğitim seviyesi	.149476*

Çoklu R .24845
R kare .06173
Düzeltilmiş R kare .04162
F = 3.07005***

Elde edilen bulgular batıdaki siyasal katılma modelleri ile uygunluk göstermektedir. Başka bir deyişle, batı ve Türk toplumları arasında farklılıklar olmasına rağmen, cinsiyet rollerini kontrol ettiğimizde eğitimin siyasal katılma üzerindeki rolü gibi benzerlikleri bulabilmekteyiz.

SONUÇ: SIYASAL KATILMADA CINSİYETİN ROLÜ

Cinsiyet siyaset biliminde sosyal bir faktör olarak algılanmaktadır. Son zamanlarda yayınlanan bir araştırmada Hayes ve Bean (1993) 1970'lerden beri siyaset bilimi araştırmalarında, genel olarak siyasal katılma konusunda, herhangi bir cinsiyet farklılığı bulunmadığını ifade etmektedirler. Ayrıca uluslar arası çalışmalarda araştırmaların aksine cinsiyetin yerel siyasal konularda da ayırıcı bir faktör olmadığını ifade etmektedirler. Bundan dolayı, batı toplumlarında cinsiyetin bir bağımsız değişken olarak rolünün kaybolduğunu ifade edebiliriz.

Diğer taraftan Tedin ve Yap (1993) tarafından yapılmış olan bir araştırmada cinsiyetin siyasal katılma davranışı üzerinde etkileri olduğu ifade edilmektedir. Tedin ve Yap (1993) bütün göstergelere göre kadınların erkeklere oranla daha az politize olduklarını, siyasetle daha az ilgili olduklarını, daha az siyasal bilgilere sahip olduklarını, siyasal tartışmalara daha az katıldıklarını ve daha az siyasal etkinlik duygusuna sahip olduklarını belirtmektedirler. Bu farklılığın nedeni Tedin ve Yap'a göre

kültürdür. Bu bulguları ülkemizde yapılan diğer çalışmalar da desteklemektedir.⁹ Özetler isek, bu çalışmalar ile birlikte değerlendirildiğinde çalışmamız batı demokrasileri ile diğer demokrasiler arasındaki siyasal katılma farklılıklarını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada incelenen örnek anketin gösterdiğine göre, siyasal katılma konusunda Türk ve batı toplumları arasında önemli farklar vardır. Bu farklılıklar Türkiye'de siyasal katılma davranışını incelerken daha dikkatli olmamızı ve farklı modellere ihtiyaç olabileceğini göstermektedir. En önemli bulgularımızdan bir tanesi cinsiyetin öneminin Türk toplumunda halen belirgin olarak görüldüğünün tespit edilmesidir. Bu çalışma, özellikle batılı toplumların dışındaki toplumları incelerken, cinsiyet konusundaki farkların göz önünde bulundurulması gerektiğine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

1. BARNES Samuel H.-Max KAASE, **Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies**, Beverly Hills, 1979.
2. CONWAY M. Margaret, **Political Participation in the U. S.**, Washington, DC, 1991.
3. ÇUKURÇAYIR Akif, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, YargıYa., Ankara, 2000.
4. GABRIEL Almond-Sidney VERBA, **Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations**, Boston, 1963.
5. GLEIBER Dennis W, **The Resource Base of Political Participation: An Examination and Remodeling of the Economic Understanding of Mass Political Influence**, Basılmamış doktora tezi, University of Wisconsin, Milwaukee, 1986.
6. GÖKÇE Gülise, **Yerel Yönetimlerde Katılma ve Etkinlik-Konya Ölçeği**, Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2000.
7. GÖKÇE Orhan-Hakan AFACAN-Akif ÇUKURÇAYIR, **Konya ve Yöresinde Sosyal Yapı ve Siyasal Davranış**, Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, Konya, 1995.
8. HAYES Bernadette C.-Clive S. BEAN, "Gender and Local Political Interest", **Political Studies**, Vol. 41, (December 1993), pp. 672-82.
9. HUNTINGTON Samuel P., **Political Order in Changing Societies**, New Heaven, 1968.

⁹ Örneğin Akif ÇUKURÇAYIR, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, YargıYayıncılık, Ankara, 2000; Gülise GÖKÇE, **Yerel Yönetimlerde Katılma ve Etkinlik-Konya Ölçeği**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 2000.

10. KAGITCIBASI Cigdem, "Status of Women in Turkey", **International Journal of Middle East Studies**, Vol. 18, (1986), pp. 485-99.
11. KALAYCIOĞLU Ersin, **Karşılaştırmalı Siyasal Katılma**, İstanbul Üniversitesi Ya., İstanbul, 1983.
12. LIJPHART Arend, **Democracies; Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries**, New Haven: Yale University Press, 1984.
13. MILBRATH Lester W.- M. L. GOEL, **Political Participation: How and Why People Get Involved in Politics?**, Washington, DC, 1982.
14. TEDIN Kent L.-Oi-kuan Fiona YAP, "The Gender Factor in Soviet Mass Politics: Survey Evidence from Greater Moscow", **Political Research Quarterly**, Vol. 46, No. 1 (March 1993), pp. 179-211.
15. VERBA Sidney-Norman H. NIE-Jae-On KIM, **The Modes of Democratic Participation: A Cross-National Comparison**, Beverly Hills, 1971.
16. VERBA Sidney-Norman H. NIE- Jae-On KIM, **Participation and Political Equality: A Seven Nations Study**, New York, 1978.
17. VERBA Sidney-Norman H. NIE, **Participation in America: Political Democracy and Social Equality**, New York, 1972.
18. WEIKER Walter F., **The Modernization of Turkey**, New York, 1981.